

Literární hrdinovia (pre) detského čitateľa

Mgr. Dávid Dziak, PhD.

KATEDRA KOMUNIKAČNEJ A LITERÁRNEJ VÝCHOVY, PF Prešovskej univerzity v Prešove

Podporené grantovým projektom VEGA č. 1/0095/18 *Umelecká hodnota, trivialita, brak a gýč v literárnej, výtvarnej a hudobnej tvorbe pre deti a mládež*

DiDAi2!

Didaktické impulzy 2

Ostrava 5. 10. 2019

Literárni hrdinovia (pre) detského čitateľa – *prečo?*

- postmoderná spoločnosť: egoistická, hedonistická, konzumná...;
- výchovná zložka v súčasnom rodinnom a školskom prostredí – potláčanie;
- oporný bod pre dieťa 21. storočia – vzor – aj (prosociálny) literárny hrdina.

Literárni hrdinovia (pre) detského čitateľa – *výskum*

- **kvalitatívny** (dizertačná práca);
- **výskumné metódy:**
projektívne techniky, obsahová analýza produktov (rozprávky; písanie, kreslenie, dramatická improvizácia), neštruktúrované participačné pozorovanie, priame individuálne pološtruktúrované interview;
- **výskumná vzorka:**
24 žiakov 3. a 4. ročníka zo 4 ZŠ v Prešove, priemerný vek 9. r., 10 chlapcov a 14 dievčat = 4 skupiny po 3 stretnutia.

(Literární) Hrdinovia detského čitateľa

- 22 z 24 – minimálne 1 hrdina;
- $\frac{1}{4}$ reálne osoby;
- $\frac{3}{4}$ zobrazené/fiktívne postavy z filmov a kníh;
- 0 záporných hrdinov;

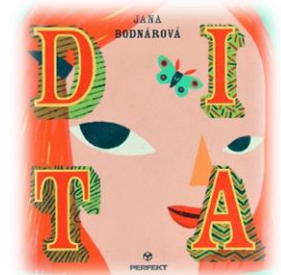
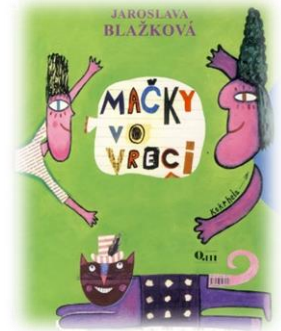
Literární hrdinovia detského čitateľa

- 8x komiksový hrdina
(2x Batman, 2x Spiderman, 2x Kapitán Amerika, Superman, Thor);
- 4x Miraculous/Kouzelná beruška a černý kocour;
- 3x Kapitán Bombardák;
- 3x Scooby Doo;
- 1x Harry Potter, Tom Gates, Kendra, poník Polly.

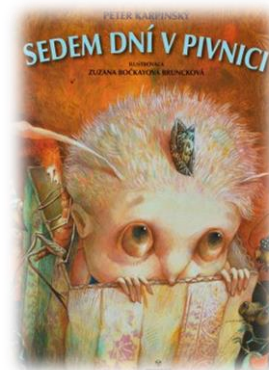
Literárni hrdinovia pre detského čitateľa

- J. Blažková – *Mačky vo vreci*
Realistický personálny chlapčenský oslobodzujúci
- J. Bodnárová – *Dita, 30 mušiek svetlušiek a iné príbehy*
Realistický personálny dievčenský starajúci sa

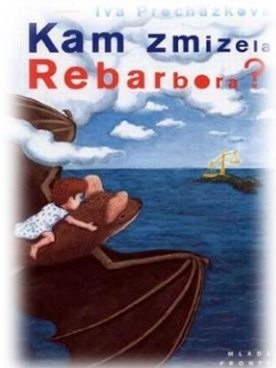
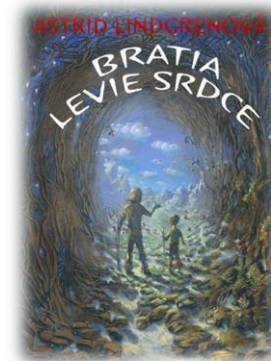
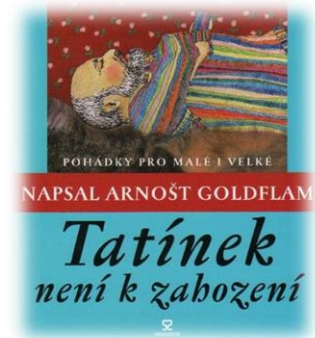
Literárni hrdinovia pre detského čitateľa

- J. Uličiansky – *Kocúr na kolieskových korčuľiach*
Realistický animálny pomáhajúci
- P. Karpinský – *Sedem dní v pivnici*
Fantastický zachraňujúci

Literární hrdinovia pre detského čitateľa

- A. Goldflam – *Tatínek není k zahození*
- I. Procházková – *Kam zmizela Rebarbora?*
- A. Lindgrenová – *Bratia Levie srdce*

Recepcia literárneho vzoru detským čitateľom

Prosociálny literárny hrdina dokáže:

- podnietiť u detského čitateľa identifikovanie reálnych pozitívnych vzorov z jeho najbližšej sociálnej skupiny;
- pomôcť detskému recipientovi uvedomiť si, v čom by sa chcel zmeniť či zlepšiť z hľadiska prosociálnosti;
- pomôcť detskému čitateľovi uvedomiť si svoje pozitíva, ako aj nedostatky;
- ...

Pramene

- BLAŽKOVÁ, J., 2005. *Mačky vo vreci*. Bratislava: Q111. ISBN 978-80-89092-20-9.
- BODNÁROVÁ, J., 2014. *Díťa, 30 mušiek svetlušiek a iné príbehy*. Bratislava: Perfekt. ISBN 978-80-8046-663-3.
- GOLDFLAM, A., 2004. *Tatínek není k zahazení*. Praha: Andrej Šťastný. ISBN 80-86739-15-5.
- KARPINSKÝ, P., 2017. *Sedem dní v pivnici*. 2., vydanie. Bratislava: Perfekt. ISBN 978-80-8046-815-6.
- LINDGRENÓVÁ, A., 2011. *Bratia Levie srdce*. Bratislava: Slovart. ISBN 978-80-556-0208-0.
- PROCHÁZKOVÁ, I., 2004. *Kam zmizela Rebarbora?* Praha: Mladá fronta. ISBN 80-204-1146-1.
- ULIČIANSKY, J., 2006. *Kocúr na kolieskových korčuliach*. Bratislava: Perfekt. ISBN 978-80-8046-325-5.

Použitá literatúra

- ARAM, D., D. B. DEITCHER, T. S. SHOSHAN a M. ZIV, 2017. Shared Book Reading Interactions Within Families from Low Socioeconomic Backgrounds and Children's Social Understanding and Prosocial Behavior. In: *Journal of Cognitive Education and Psychology*. Roč. 16, č. 2, s. 157 – 177. ISSN 1945-8959.
- BETTELHEIM, B., 2017. *Za tajemstvím pohádek: proč a jak je číst v dnešní době*. 2., upravené vydanie. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1172-3.
- ČERNOUŠEK, M., 1990. *Děti a svět pohádek*. Praha: Albatros. ISBN 80-00-00060-1.
- DZIAK, D., 2018. Ponúkňime detskému čitateľovi prosociálne literárne vzory. In: *O dieťaťi, jazyku, literatúre*. Roč. 6, č. 2, s. 52 – 66. ISSN 1339-3200.
- LIPTÁKOVÁ, Ľ. a kol., 2015. *Integrovaná didaktika slovenského jazyka a literatúry pre primárne vzdelávanie*. 2., doplnené a prepracované vydanie. Prešov: Pedagogická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove. ISBN 978-80-555-1252-5.
- OLIVAR, R. R., 1992. *Etická výchova*. Bratislava: Orbis Pictus Istropolitana. ISBN 978-80-7158-001-5.
- RUSŇÁK, R., 2017. *(Ne)samozrejme kapitoly z literatúry pre deti a mládež*. Prešov: Pedagogická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove. ISBN 978-80-555-1811-4.
- SCHROEDER, D. A. a W. G. GRAZIANO, eds., 2015. *The Oxford Handbook of Prosocial Behavior*. New York: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-539981-3.
- STANISLAVOVÁ, Z., 2013. *Éthos a poésis v umeleckej tvorbe. Štúdie o literatúre pre deti a mládež*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove. ISBN 978-80-555-0978-5.